Драстичното неспазване на Конституцията от депутатите допринася за срива на общественото доверие, каза Владимир Николов пред БТА

Трябва ясно да се каже, че за кризата на легитимност в съдебната власт при процедурите за избор на главен прокурор и председател на Върховния административен съд (ВАС) отговорност носи пряко и единствено Народното събрание, всички състави на което, след изтичане на мандата на Висшия съдебен съвет (ВСС), всячески отказват да изберат парламентарната квота в Съвета. Това каза в интервю за БТА председателят на Асоциацията на прокурорите в България Владимир Николов.

Превръщането на прокуратурата и на съда - включително кой персонално да оглави отделни подсистеми на съдебната власт – в разменна монета, с която да се търгува в политически „пазарлък“, е крещящо нарушение на независимостта на съдебната власт. То не представлява легитимен публичен и обществен контрол върху тази власт, а нелегитимен и незаконосъобразен опит да бъде овладяна от частни интереси и кръгове, каза Николов.

Законът трябва да се спазва, какъвто е, независимо от личното ни мнение и пристрастия, добави той. Това е основният белег на правовата държава и жалонът, около който се гради цялата структура на модерното демократично устройство. Принципът за върховенството на правото не е куха фраза или знаме, което да размахваме само когато ни е угодно и да захвърляме в прашния ъгъл, когато не обслужва конюнктурните ни интереси. Той е философия, мироглед, култура, които или са ежедневие във всички сфери на държавния и обществен живот, или са отстъпили първенството на политическия произвол. Средно положение не е възможно, каза Николов.

Вече няколко години сме в абсурдна ситуация, при която цели органи или отделни ръководни позиции в тях, са въвлечени в своеобразна „война“ и на тях се гледа като на апетитен актив, който на всяка цена трябва да бъде поставен под контрол с цел последващо обслужване на определени интереси. Това разлага държавната и обществената структура. Правомощието на даден орган представлява не само негово право, но и задължение, допълни Николов.

Според него ВСС е поставен в положение, в което е задължен да упражни правомощията си във връзка с избор на главен прокурор и председател на ВАС. В противен случай той би допуснал поредно нарушение на Конституцията и Закона за съдебната власт (ЗСВ), уточни Владимир Николов.

Върху членовете на ВСС тежи огромната отговорност процедурите да бъдат проведени законосъобразно, публично и прозрачно. Резултатът следва да гарантира в пълна степен, че интересът на всички ни ще бъде защитен от функционирането на работещи прокуратура и съд, които се ползват с професионално и гражданско доверие. В противен случай процесът по делегитимиране на съдебната власт само ще се задълбочава, каза председателят на Асоциацията на прокурорите.

Ние вече продължителен период имаме временно изпълняващ длъжността главен прокурор. Председателят на ВАС също е такъв. Да се забрани на ВСС да избира нови титуляри, особено при безотговорната позиция на Народното събрание по избора на нов състав на Съвета, означава задълбочаване на кризата с прехвърлянето ѝ от кадровия орган в същинските органи на правосъдието – съд и прокуратура, каза Николов.

Основният спорен момент в двете процедури – за избор на главен прокурор и председател на Върховния административен съд (ВАС), е следва ли Висшият съдебен съвет, който е с отдавна изтекъл мандат, да провежда съответните процедури. Водещият критерий обаче следва да е конституционносъобразността и законосъобразността на действията на ВСС.

Конституционният съд (КС) се произнесе, че когато изтече мандатът на конституционно предвиден орган, той продължава да изпълнява своите правомощия до избирането на следващ състав, тъй като е конституционно нетърпимо да съществува вакуум в упражняването на държавната власт. Според КС последната следва да се упражнява непрекъснато, за да се обезпечи нормалното функциониране на важните за цялото общество системи. Следователно до конституирането по съответния законов ред на следващ състав на ВСС, настоящият изпълнява своите функции - и то не ограничено, а в пълен обем, посочи Николов.

Напрежението идва от обстоятелството, че това извънредно положение, което би следвало да възниква като много краткотрайно и само в изключителни случаи, се утвърди не просто като дългосрочно, но практически няма обозрима перспектива да бъде преодоляно. Кризата може и трябва да бъде решена, като Народното събрание просто изпълни конституционното си задължение да избере членове на ВСС от своята квота, а не като се търсят всякакви нелепи и противоконституционни начини да бъдат ограничени правомощията на ВСС, заяви още той.

По думите на Владимир Николов ситуацията с процедурата за избор на председател на ВАС, в рамките на която не беше номиниран нито един кандидат, наистина е безпрецедентна.

Мое дълбоко убеждение, а впрочем и последователно становище на Асоциацията на прокурорите в България, е че в съдийската независимост и самоуправление не следва да има каквато и да е нерегламентирана външна намеса. Българските прокурори никога не сме се бъркали в кадровата политика на съда и в процедурите за избор на председателите на двете върховни инстанции – Върховния касационен съд и ВАС. Съдийската колегия на ВСС е компетентна и носи отговорност за своите решения, действия и бездействия, каза той.

В генерален план, като това важи и за прокуратурата, и за съда, считам че е крайно обществено вредно те да бъдат държани в безтегловност и в своеобразна будна кома, без титулярни и избрани по съответния ред ръководители. Няма как в подобна ситуация да се гради обществено доверие, нито да има сигурност, устойчивост и възходящо развитие, добави Николов и уточни – ерозира правовият имунитет на нацията и по този въпрос обществото следва да подкрепи съдиите, прокурорите и следователите в претенцията за стабилизиране на съдебната власт.

Демонстративното и последователно драстично неспазване на Конституцията от страна на парламентарната власт допринася за срива на общественото доверие в правосъдието, а и във властта изобщо, каза Владимир Николов.

Според него в нормална ситуация един и същи състав на ВСС категорично не следва да избира повторно някого между т.нар. трима големи в съдебната власт – главен

прокурор, председатели на ВКС и ВАС. „Мандатността неслучайно е заложена като основна конституционна гаранция, за да няма трайно концентриране на власт в един и същи персонален състав на даден орган през неприемливо продължителен период от време. Нарушаването на принципа на мандатността има за следствие неминуеми изкривявания и негативни процеси – пречи се на идейното и функционално обновяване на съответните органи, на поддържането на тяхната самокритичност и отзивчивост към професионалните и обществените интереси, каза председателят на прокурорската асоциация.

Изкристализират тенденции на капсулиране и се появяват авторитарни характеристики, а влиянието им върху държавната власт, политиките в нея и състава на органите, които те избират, губи плурализма, на който демокрациите разчитат за своята жизнеспособност.“

Дали можеше да се изчака?

Да се изчака какво и до кога, каза Николов. „Мандатът на ВСС изтече преди две години, добави той. Сигурен съм, че дори повечето професионалисти вече загубиха представа кога точно изтече мандатът на Инспектората към ВСС. Виждаме ли реална перспектива за скорошно конституиране на нов състав на ВСС, продължи той – песимизмът сякаш надделява. Самият ВСС не може да чака, тъй като законът го задължава да действа. Бездействието би представлявало чисто и просто нарушение на Конституцията и по никакъв начин не може да бъде оправдано с политическо изчакване на някакво светло бъдеще, което ще настъпи незнайно кога.

Всяко такова „чакане“ ще ни донесе в добавка към ВСС извън мандат, още и и.ф. главен прокурор и и.ф. председател на ВАС, които да ръководят за неопределен период от време прокуратурата и едно от върховните съдилища“, коментира Владимир Николов.

Според него специално по отношение на прокуратурата, след всички кризи и турбуленции, след опитите тя да бъде тотално политически подчинена чрез безобразния и крещящо непрофесионален противоконституционен опит за промяна на основния закон, е необходимо успокояване.

„Връщането в нормалното русло на устойчивост и взаимодействие с останалите власти е жизненоважно. Всичко това няма как да се случи без стабилност, без мъдро, далновидно и професионално ръководство, което да реализира концепция за управление в рамките на титулярен конституционен мандат.
Реално, ВСС, въпреки някои обективни критики относно дейността му в миналото, няма вина за настоящото положение. След като КС постанови, че и след изтичането на мандата си е длъжен да действа, той единствено може и трябва да започне процедурите за избор. Ако искаме изборите да бъде проведен не от сегашния ВСС, следва да бъде избран нов състав, а не противозаконно да се пречи на настоящия да работи“, добави Николов.

След всичко, случило се през последните години, вече почти нищо не може да ме учуди, каза Николов, попитан дали е изненадан от това, че има само една кандидатура за поста „Главен прокурор“.

„Съгласно нормативната уредба право да номинират главен прокурор имат трима от членовете на Прокурорската колегия на ВСС и министърът на правосъдието. При заявената позиция на министъра, че няма да упражнява правото си да предложи кандидат, ситуацията е такава, каквато е. Тя е в съответствие със закона, тъй като няма изискване номинациите да са повече от една.

Досегашната практика показва, че е имало и други процедури, не само за избор на главен прокурор, но и за избор на председател на върховен съд, при които е имало една-единствена кандидатура. Само по себе си това не е въпрос на законност. Дали са били възможни и други кандидатури? Сигурно, има достойни и честни професионалисти, които отговарят на необходимите критерии. Едва ли е изненадващо, че желанието да поемат поста не ги изгаря неудържимо. Мотивацията не би могла да е по-слаба. Няма как членовете на Прокуроската колегия на ВСС да бъдат задължени да номинират повече кандидати - това е тяхна преценка и кандидат за титулярен ръководител на прокуратурата е изпълняващият през последната година и половина тази функция Борислав Сарафов“, припомни още Николов.

По думите му изборът на нов състав на ВСС е един от ключовите моменти за преодоляване на дълбоката криза и ще създаде предпоставките за възстановяване на нормалността и излизане от спиралата на съмнения и постоянни атаки към съдебната система. „На всички ни е необходима здрава основа и ясен мандат, по време на който чрез упорита работа и решителни действия да бъдат преодолени слабостите. Нов ВСС, титулярни и ползващи се с доверие ръководители на прокуратурата и съда ще отворят хоризонт за истинското усъвършенстване на системата. Достатъчно време беше изгубено, множество надежди бяха излъгани и огромна обществена енергия беше похабена в опити за силово налагане на изкривена и фалшива съдебна реформа, често рекламирана и присвоявана от хора с нечистоплътни интереси или без каквито и да е умения, информираност и капацитет. Импровизациите им имаха злощастен за всички ефект.

Автентичната съдебна реформа е на всички.

Тя трябва да се осъществява отговорно и визионерски, като резултат от истински обществен консенсус и вследствие на много професионално изменение на нормативната база. С нея категорично не трябва да се злоупотребява в името на тясно партийни, икономически или лични интереси и вярвания“, посочи Николов.

По думите му отлагането на този процес неминуемо води до допълнително напрежение и до задълбочаване на недоверието у хората. „В огромната си част българските прокурори спазват закона и работят професионално, съвестно и с интегритет, ежедневно защитавайки обществения интерес и справедливостта, и заслужават признание и уважение. Разбира се, има и слабости, допускат се грешки, които трябва да бъдат обективно оценявани и решително коригирани и не следва нито да омаловажават постиженията, нито да бъдат отричани. На развитие и реформа подлежи само система, чиито достойнства и негативни страни са трезво и обективно откроени и анализирани“, каза председателят на Асоциацията на прокурорите в България.

Той добави, че „българските магистрати – съдии, прокурори и следователи, още преди повече от две години, с чувство на уважение към Конституцията, проведохме избори за членове на ВСС от професионалните квоти и излъчихме своите представители. Няколко последователни парламента отказаха да изпълнят закона и изобщо не стартираха процедура за избор на т.нар. парламентарна квота, улисани в дребнави боричкания и неглижирайки последствията, запратиха съдебната система, държавата и цялото общество в сегашното „блато“. Ако Конституцията беше спазена, изобщо нямаше да ни се налага да коментираме легитимен ли е настоящият ВСС, следва ли да избира главен прокурор и председател на ВАС и т.н.“

По думите на Николов е нужен държавнически подход, мъдрост и осъзнаване, че единственото лекарство за болестта, заразила държавната тъкан, е нещо съвсем просто – всекидневното спазване на закона от всички и най-вече от облечените с власт.

Според председателят на Асоциацията на прокурорите в България непопълненият състав на КС от парламентарната квота е знак за незрялост, безотговорност и базово неразбиране как функционира демократичното държавно устройство и какви са последиците от постоянното нанасяне на удари върху него. Нормализирането на недемократични и незаконни стилове на управление никога в историята не е носело ползи на никого, най-вече на авторите си, припомни той.
Няма нищо случайно в това, че колективните органи, какъвто е КС, се състоят от определен брой членове – в случая съдии. Тези съдии се избират или назначават по определени процедури от различни органи, а мандатите им изтичат по различно време, уточни председателят на прокурската асоциация и обясни, че „по този начин се осигурява независимостта на съда и се гарантира, ако щете, разнообразието на гледни точки и многообразието на експертиза в него. Всяко незаето място ограничава богатството на мнения и позиции в КС, който следва във висша степен да разполага с плурализъм от юридическа и обществена мисъл.“ Резултатът по думите на Владимир Николов е реалното намаляване на способността на КС пълноценно да изпълнява основната си роля да гарантира конституционносъобразното

функциониране на правната и институционалната ни система.

24 Ноември 2024